

Ze zijn immens populair, de romans van Griet Op de Beeck. Dit jaar schreef zij het Boekenweekgeschenk: *Gezien de feiten*, dat 10 maart verschijnt. Wat is de kracht van deze Vlaamse volbloedschrijfster?

JAN ERIK GREZEL

Foto's: Isabelle Pateer / Otherweyes

“Ik hou niet van niksige woorden”

Gesprek met Griet Op de Beeck, schrijfster van het Boekenweekgeschenk

“Ik wil het verhaal op de huid van de lezer krijgen. Mijn werk moet bij voorkeur meer bieden dan ‘een leuke leeservaring’. Geregeld hoor ik van lezers dat zij door mijn romans zowaar ingrijpende beslissingen hebben genomen.” Griet Op de Beeck, schrijfster van vier bestsellers over menselijke relaties, heeft tot haar eigen verbazing gemerkt dat haar boeken iets te weeg kunnen brengen. “Het is bijzonder dat je zoiets met kunst kunt bereiken. Dat komt misschien ook omdat ik met mijn verhaal zo dicht mogelijk bij de lezer probeer te zijn.”

TOON

Vijf jaar geleden debuteerde de nu 44-jarige Op de Beeck met *Vele hemels boven de zevende*. Het vond meteen de weg naar een groot publiek. Zo ging het ook met haar volgende romans (zie het kader hiernaast). Binnenkort verschijnt van haar hand het Boekenweekgeschenk 2018. Aanleiding om met Op de Beeck te praten in haar woonplaats Gent, over haar werk, haar achtergrond en over het ambacht dat schrijven heet.

Het Boekenweekgeschenk zal voor sommige lezers de eerste kennismaking zijn met u. Hebt u daar rekening mee gehouden?

“Je kunt het publiek niet ter wille zijn. Lezers ruiken dat. Je moet als schrijver vooral trouw zijn aan jezelf. Toen ik jong was, stond ik nog onder invloed van degenen die ik bewonderde. Bij mijn debuut als romanschrijfster was ik de dertig al zwaar voorbij. Dan heb je je toon gevonden.”

Hoe gaat u te werk als u met een boek begint?

“Bij een nieuw boek moet ik eerst weten wat de diepste laag is: waar het eigenlijk over moet gaan. Dan vraag ik mij af met welke mensen ik dat voelbaar kan maken. Hoe staan zij tegenover elkaar? Ik wil kunnen geloven dat een dialoog uit het boek zich precies zo zou kunnen voltrekken. Ik probeer mijn personages zo scherp moge-

lijk te portretteren, in al hun dwaasheid, in hun gewan- kel, in hun stoerheid, zónder dat allemaal uit te leggen.”

WIEBELS

Hoe hebt u dat gedaan in *Gezien de feiten*, het Boekenweekgeschenk?

“Dat verhaal moest over de wereld gaan. Die wereld met zijn oprukkende nationalisme, populisme en vreemde- lingenhaat beklemmt mij. Maar hoe moet je het daarover ▶

Griet Op de Beeck

Opeens stond ze midden in de piste van het literaire circus: de Vlaamse Griet Op de Beeck. Haar eerste roman, *Vele hemels boven de zevende* (2013), was vrijwel onmiddellijk een bestseller. Hetzelfde gebeurde met *Kom hier dat ik u kus* (2014), *Gij nu* (2016) en *Het beste wat we hebben* (2017). Met tv-optredens, zoals in *Zomergasten*, veroverde ze de sympathie van veel lezers.

Een van haar sterke kanten zijn de scherpe observaties. “Van kleins af aan ben ik genoodzaakt geweest om, als overlevingsstrategie, de bedoelingen van volwassenen in te schatten. Dan leer je goed rondkijken en opletten. Dat komt mij nu in het schrijversleven zeker van pas.” Voor verschijning van haar laatste boek, waarin misbruik aan de orde is, verklaarde de schrijfster zelf misbruikt te zijn. Daarover ontstond deining. “Ik schrijf beslist geen autobiografische boeken, al krijg ik dat de mensen maar niet wijsgemaakt. Ik schrijf in mijn jongste roman over de complexiteit van incest en de eindeloze invloed die zo’n ervaring op een mensenleven kan hebben. Maar ik zou nooit ‘mijn eigen verslag’ van die ervaring doen.”

hebben zonder een verhaal te schrijven dat voelt als een gecamoufleerd essay? Door het via personages te vertellen. Een bedenkelijke beslissing van een overheid wordt schrijnend als je de impact ervan ziet op mensen. Je kunt je voorstellen dat Olivia, de hoofdpersoon uit het boek, je tante, je buurvrouw of je grootmoeder is.”

Ziet u een personage, zoals Olivia, meteen voor u?

“De beelden die ik in het begin van de figuren maak, evolueren tijdens het schrijven. Bij Olivia vroeg ik me af: hoe zou ze dit zeggen, hoe zit ze aan een tafel, wat betekent het als ze met meubels gaat slepen? Een kleine beweging kan de sfeer van een scène bepalen of een indicatie zijn van wat nog komt. Daar besteed ik veel aandacht aan.”

Uw kracht zit zeker ook in de encenering. U hebt ervaring als dramaturge.

“Als je tien jaar van je leven naar repetities van acteurs hebt zitten kijken, dialogen hebt aangescherpt, dramati-

“Ik vroeg me af: hoe zou Olivia dit zeggen, hoe zit ze aan een tafel, wat betekent het als ze met meubels gaat slepen?”

sche spanningsopbouw hebt bestudeerd, dan zal dat alles ongetwijfeld z'n weg in de romans vinden. Maar niet rechtstreeks. Ik heb bijvoorbeeld een grote liefde voor dialogen ontwikkeld. Die bieden de mogelijkheid om de conclusie bij de kijker of de lezer te laten. Uit de gesprekken kun je zelf afleiden wat je van die mensen vindt. In Vlaamse films zie je menig personage zwijgend naar zijn schoenen staren. Dan moet je als kijker maar bedenken wat er allemaal in dat hoofd gebeurt. Daar krijg ik de wiebels van. En het klopt niet: veel Vlamingen zijn heel verbaal.”

U bent ook welbespraakt.

“Goh ... Ik hou van taal. Maar schrijven is iets heel anders dan praten. Al valt het me wel op: nogal wat schrijvers die ik goed vind, praten wel ongeveer zoals zij schrijven, Tom Lanoye bijvoorbeeld en Connie Palmen. Jonathan Franzen is ook zo iemand. Ik had eerst zijn boeken gelezen en toen kreeg ik de kans om hem te spreken. Het was voor mij verbazingwekkend hoe dicht zijn niet-alledaagse spreek- en schrijfstijl bij elkaar liggen, zowel in de sfeer als in de zorgvuldigheid waarmee hij formuleerde.”

PLAFOND

Waar ligt de oorsprong van uw eigen schrijverschap?

“Het moment waarop ik als kind mocht leren lezen en schrijven heb ik als revelatie ervaren. Over mij gaat in familiekring het verhaal dat ik als eenjarige al hele zinnen sprak. Vanaf mijn negende schreef ik bijna dagelijks brieven en verhaaltjes aan mijn oudere zus die in de stad op kamers zat. Van jongs af aan had ik die droom: schrijver worden. Dan word je achttien en ga je studeren. Aan de universiteit heb ik Germaanse filologie gekozen. Dat lag wel in de lijn van de drang om te schrijven. Maar naarmate ik me meer in de literatuur verdiepte, voelde ik steeds meer schroom om mijn eigen plek op te eisen tussen al die schrijvers voor wie ik zo veel bewondering had. Vijftien jaar lang heb ik omwegen gemaakt: theatermaker, journalist, columnist. Tot ik uiteindelijk mijn eerste roman durfde te publiceren.”

Lezers geven vaak aan dat ze uw stijl mooi vinden.

Waar zit 'm dat in, denkt u?

“Dat vind ik ongelooflijk moeilijk om te zeggen. Wat ik wel weet: ik hoef me als schrijver niet te bewijzen door een zin van een halve pagina te construeren. Ik hoef niet te laten zien dat ik kan schrijven; ik probeer woorden te gebruiken om sferen voelbaar te maken, personages scherp te tekenen, vaart te creëren als dat wenselijk is en de boel stil te laten vallen als de situatie dat vereist.”

Een voorbeeld uit *Gezien de feiten*. Sander is de schoonzoon die probeert te bemiddelen tussen zijn vrouw Roos en haar moeder Olivia. U schrijft: “Sander, die altijd in zijn eentje de Verenigde Naties speelde”. Komt dat beeld in één keer bij u op?

“Dit is zo'n zinnetje waarvoor ik misschien zeventien minuten naar het plafond heb moeten staren; dat weet ik niet meer. Je denkt na: wat wil ik nu precies zeggen, je associeert van het ene beeld naar het andere. Dan opeens is er dat beeld. Dat mag even blijven staan. Maar het is de vraag of die zin ook de volgende zevenendertig keer dat ik die passage aanpak, blijft staan. Soms is het te gezocht. Als een metafoor in proza te vergezocht is, onderbreekt zo'n beeld het verhaal. In poëzie geldt het omgekeerde. Daar is een beeld dat je aan het denken zet, juist de essentie. Poëzie is het hoogste.”

Olivia heeft haar leven lang in het harnas van een ongelukkig huwelijk gezeten. U schrijft: “Al die jaren was ze haar eigen schuilkelder geweest, maar nu stonden alle deuren en ramen open, nu wist ze wat er ook nog kon.” Daar is wel over nagedacht.

Fragment uit *Gezien de feiten*

De eenenzeventigjarige Olivia is net weduwe geworden. Ze besluit als vrijwilligster in een vluchtelingenkamp in Midden-Afrika te gaan werken, zeer tegen de zin van haar dochter Roos. Roos en Olivia voeren een telefoongesprek:

'Ik heb al mijn inentingën gehad, zegt ge. Maar ge kunt daar van alles krijgen, hè.'

En hier kan ik onder een bus lopen, dacht Olivia, maar dat zei ze niet.

'Filariasis, kent ge dat?'

Olivia had een donkerbruin vermoeden dat ze dat zo meteen te weten ging komen. Ze wisselde de telefoon van hand.

'Dat is dus een ziekte die muggen verspreiden, en daar krijgt ge wormen van.' Roos liet een dramatische stilte vallen. Olivia hoorde op de achtergrond Sander iets zeggen. 'In uw lymfevaten.' Waarschijnlijk herhaalde Roos wat haar man ter plekke zat op te zoeken op het internet.

'Ik heb een klamboe,' antwoordde Olivia.

'Ah, en gij gaat iemand meenemen die uw klamboe overdag de hele tijd als een tent om u heen houdt, of wat?'

Olivia zag het voor zich en moest lachen, maar deed dat niet in de hoorn.

'En nog een: schistosomiasis.' Ze klonk als een kind dat leert lezen.

het vijf keer herhaalt, is het ook niet goed. En wat doe je bijvoorbeeld met 'zei hij'? Ik heb een enorme hekel aan de vervanging van 'zei hij' door 'meende hij', 'vertelde hij'. Ik wil dat het lekker loopt. Het gaat om evenwicht."

Houdt u sterk rekening met het ritme van de woorden en de zinnen?

"Ik lees alles hardop voor. Dan hoor ik of het klopt. Ritme en manier van schrijven zijn de sleutels tot doorlezen."

Zijn er ook woorden die bij u niet door de beugel kunnen?

"Het woord *leuk* probeer ik te vermijden. Als ik het iemand wél laat zeggen, heb ik daar een bedoeling mee. Ook *passie* is vreselijk. Ik hou niet van die uitgeholde, niksige woorden. Alles is 'passie' tegenwoordig. Alleen in een gesprek over de liefde is het op zijn plaats. *Kwetsbaar* vond ik vroeger een mooi woord, maar het heeft stilaan een wat kleffe bijklank, en toch heb ik het soms nog nodig. Ik moet er anderzijds voor oppassen bepaalde woorden niet te vaak te schrijven. *Woest* heb ik een tijd heel veel gebruikt. Dat zegt iets over hoe ik in het leven sta. Maar het begon me te irriteren."

Schrijft u makkelijk?

"Ik ben niet het Brouwerstype. In een interview vertelde Jeroen Brouwers mij ooit dat hij heel blij was als hij in een dag vier goede zinnen had gemaakt. Dat is een beetje koketterie van zijn kant, want dan had hij nooit zo'n omvangrijk oeuvre bij elkaar geschreven. Wat hij bedoelt: hij zit te pielen aan elke zin en pas als die helemaal perfect is, mag hij naar de volgende. Hij is dan ook een groot stilist. Ik ga anders te werk. Ik probeer elke dag twee pagina's te maken. Toch heb ik, aan het eind van de rit, mijn zinnen net zo vaak door mijn handen laten gaan als Brouwers. Ik schrijf elke zin vaak opnieuw, maar het gaat toch wat vooruit, in gevoel, en dat heb ik nodig." ◀

Gezien de feiten van Griet Op de Beeck is het Boekenweekgeschenk van 2018. Van 10 tot en met 18 maart ontvangt u het gratis in de boekwinkel bij besteding van ten minste € 12,50 aan boeken. Er is ook een versie in het Fries.

"Nadenken is niet verboden, hè. (lacht) En dat nadenken werkt op twee niveaus: denken over de vraag 'Wie is dat personage?' en over de vraag 'Hoe kan ik het 'vatten'?' Het kan best zijn dat ik het beeld van die schuilkamer onderweg op de fiets heb bedacht, maar dat het mij drie weken later tijdens het schrijven ineens weer kwam toewaaien."

WOEST

Noteert u tussendoor ook vondsten?

"Zeker. Als je met een boek bezig bent, ben je nooit met vakantie. Alles wat je ziet, hoort en denkt onderweg, spiegel je aan het boek waaraan je werkt. Dan komen er zinnnetjes bij me op waarvan ik denk: die zouden weleens in het boek terecht kunnen komen."

"Alleen in een gesprek over de liefde is het woord *passie* op zijn plaats."

Naast zulke bijzondere zinnen zijn er ook altijd 'gewone' zinnen nodig. Worstelt u daar ook wel mee?

"Bij banale dingen die je voor de duidelijkheid tóch moet weergeven, zijn er manifeste valkuilen. Stel dat iemand een typische gewoonte heeft. Als je dat krampachtig elke keer anders formuleert, gaat er iets wringen. Als je